

ESTERA BAKSIK
Opole

NOWE SPOJRZENIE ŚWIATOWEJ RADY KOŚCIOŁÓW NA MISJE I EWANGELIZACJĘ

Podczas X Zgromadzenia Ogólnego Światowej Rady Kościołów, które odbyło się w dniach 30.10–8.11.2013 r. w Pusan w Korei Południowej, został uroczystie proklamowany dokument *Wspólnie w stronę życia: misja i ewangelizacja w zmieniającym się świecie*¹. Dokument ten jest owocem kilkuletnich prac Komisji ŚRK ds. Światowej Misji i Ewangelizacji, która od zakończenia obrad IX Zgromadzenia Ogólnego Światowej Rady Kościołów w Porto Alegre w 2006 r. pracowała nad nową, wspólną, ekumeniczną wizją misyjności. Jak już na samym wstępie zauważają autorzy dokumentu, od przeszło pięćdziesięciu lat tylko raz pojawiło się oficjalne stanowisko Światowej Rady Kościołów dotyczące misji i ewangelizacji. Dlatego nie dziwi fakt, że długo wyczekiwany dokument, prezentujący stanowisko ŚRK wobec misji i ewangelizacji w zmieniających się warunkach życia, był szeroko dyskutowany jeszcze przed jego oficjalną prezentacją. Dokumentem zajmowali się między innymi prelegenci, jak i uczestnicy Europejskiego Ekumenicznego Kursu Studyjnego, który miał miejsce w dniach 3–12.06.2013 r. w Josefstal, w Niemczech.

Europejski Ekumeniczny Kurs Studyjny w Josefstal to ponad 45-letnia tradycja intensywnych dziesięciodniowych spotkań chrześcijan różnych konfesji z całej Europy. W roku 2013 na zaproszenie bp. prof. Heinricha Bedforda-Strohma z Kościoła Luterńskiego w Bawarii wzięli w nim udział przedstawiciele szesnastu krajów z Kościołów: Anglikańskiego, Ewangelicko-Augsburskiego, Ewangelicko-Reformowanego, Czeskobraterskiego, Husyckiego, Prawosławnego, Rzymskokatolickiego oraz Waldensów. Podczas konferencji uczestnicy kursu

¹ WORLD COUNCIL OF CHURCHES, *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*, Geneva 2012. Dalej skrót: TTL.

wraz z prelegentami, studiując dokument *Wspólnie w stronę życia: misja i ewangelizacja w zmieniającym się świecie*, szukali odpowiedzi na pytania takie, jak: czym jest Dobra Nowina? Co jest zadaniem chrześcijan w zakresie misji? Jak mogą być prowadzone misje ekumeniczne? Jak misje i zaangażowanie polityczne oraz aktywizm społeczny mogą się wspólnie uzupełniać? Niniejszy artykuł pragnie przybliżyć odpowiedzi, do których doszli uczestnicy kursu, jak i uzupełnić je zwięzłą charakterystyką podejścia Kościoła katolickiego do sprawy misji i ewangelizacji.

Odpowiedzi na powyższe pytania można pośrednio odnaleźć już w samej budowie dokumentu podzielonego na cztery główne rozdziały i sto dwanaście punktów. Wstęp dokumentu odnosi się do tytułu samego dokumentu ŚRK i wprowadza w temat poprzez wyznaczenie głównych prawd chrześcijańskich² oraz postawienie pytań konkretyzujących istotę działań misyjnych i ewangelizacyjnych we współczesnym świecie³. Rozdziały dokumentu noszą następujące tytuły: *Spirit of Mission: Breath of Life*; *Spirit of Liberation: Mission from the Margins*; *Spirit of Community: Church on the Move*; *Spirit of Pentecost: Good News for All*.

Część pierwsza dokumentu TTL zatytułowana *Spirit of Mission: Breath of Life* wiąże misyjny dynamizm z działalnością Ducha Świętego. Liczne odniesienia do Pisma Świętego ukazują fundament istnienia, którym jest Duch Święty jako Technienie Życia. Wychodząc od hebrajskiego słowa *ru'ach*, dokument ukazuje działanie Ducha Świętego, który wpierw poruszał się nad wodami (por. Rdz 1,2), jest sprawcą Bożej misji przekazywania życia, zstąpił na Maryję i sprawił, że poczęła Syna Bożego. Duch Święty ukazany jest również jako Ten, który towarzyszył misji Jezusa i potwierdził ją podczas chrztu w Jordanie (por. Mk 1,10). Jezus Chrystus, pełen Ducha Bożego, umarł na krzyżu i oddał ducha (por. J 19,30). Duch Święty „to Ten, co wskrzesił Chrystusa z martwych” (Rz 8,11; por. TTL 13). Po zmartwychwstaniu Jezus Chrystus ukazał się wspólnocie i posłał swoich uczniów z misją: „jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam” (J 20,21-22). Przez dar Ducha Świętego – „Moc z wysoka”, zostało utworzone w nowej wspólnocie świadectwo nadziei w Chrystusie (por. Łk 24,49; Dz 1,8). W duchu jedności członkowie Kościoła mieszkali razem i „wszystko mieli wspólne” (Dz 2,44). Dokument zauważa, że Duch Święty działa w świecie często w tajemniczy sposób, ale zawsze winien

² Np. „We believe in the Triune God who is the creator, redeemer and sustainer of all life”. TTL 1; „Mission begins in the heart of the Triune God and the love which binds together the Holy Trinity overflows to all humanity and creation”. TTL 2; „All Christians, churches and congregations are called to be vibrant messengers of the gospel of Jesus Christ, which is the good news of salvation”. TTL 8.

³ Np. „How can we proclaim God’s love and justice to a generation living in an individualized, secularized and materialized world?”. TTL 8.

być postrzegany jako gwarancja obecności Chrystusa. On zapewnia spełnianie misji Jezusa (por. TTL 16).

Również dokumenty Kościoła katolickiego zwracają uwagę na nadrzędną rolę Ducha Świętego w misyjnej działalności Kościoła. Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć choćby encykliki o Duchu Świętym w życiu Kościoła i świata – *Dominum et Vivificantem*, w której możemy przeczytać, że Duch Święty jest „nowym Pocieszycielem, gdyż przez Jego oddziaływanie Dobra Nowina przyobleka się w ciało ludzkich serc i sumień i rozszerza się w historii”⁴. Ponadto władza dana przez Jezusa Apostołom „zakłada i włącza zbawcze działanie Ducha Świętego” (DV 42), który jest „rzeczywiście nadrzędnym podmiotem całej misji kościelnej: Jego dzieło rozbłyska zamienienie w działalności misyjnej wśród narodów”⁵.

Kolejna perspektywa, na którą zwraca uwagę dokument Światowej Rady Kościołów, mówi o Duchu Świętym jako „Duchu Prawdy”, który prowadzi nas do poznania „całej prawdy” (J 16,13) i „wieje tam, gdzie chce” (J 3,8). Dokument przypomina również, że „przez Ducha Świętego uczestniczymy w misji miłości, która jest w centrum życia trynitarne” (TTL 18). Wszyscy, którzy odpowiadają na Bożą miłość, są zaproszeni do udziału w Bożej misji.

Drugi paragraf pierwszej części wskazuje na potrzebę relacji między misyjnością a całym stworzeniem (por. TTL 19). Takie ujęcie misji uwidacznia się w podejmowanych przez Kościoły kampaniach na rzecz „eko-sprawiedliwości” (por. TTL 20). ŚRK zwraca uwagę na to, że „nasz udział w misji, nasz współudział w stworzeniu i nasza praktyka życia Duchem muszą być powiązane ze sobą” (TTL 21). Ponadto misyjności potrzebne jest nawrócenie (*metanoia*), które pozwoli na pokorę wobec misji Ducha Bożego (por. TTL 22).

Kolejny podpunkt części *Spirit of Mission: Breath of Life* przypomina, że Kościoły są dziś wzywane do dostrzeżenia życiodajnego działania Ducha Świętego. Poprzez przytoczenie różnych imion, tytułów i symboli Ducha Świętego dokument zwraca uwagę na Jego obecność w różnych dziedzinach życia człowieka, a także w różnorodnych kontekstach kulturowych, które inspirowane są Duchem Świętym. Dlatego tak istotne jest podczas podejmowania działań misyjnych niepomijanie wartości lokalnych kultur. ŚRK wyraża ubolewanie nad tym, że misje w przeszłości często łączyły się z kolonizacją, lekceważeniem nieznanymi kultur i nierespektowaniem mądrości tubylczych ludów poddawanych ewangelizacji⁶.

⁴ JAN PAWEŁ II, *Dominum et Vivificantem* 64. Dalej skrót: DV.

⁵ JAN PAWEŁ II, *Redemptoris missio* 21. Dalej skrót: RMs. Zob. W. KLUJ, *Pneumatologiczna perspektywa teologii misji w „Redemptoris missio”*, „Collectanea Theologica” 71 (2011) nr 2, 59–60.

⁶ „We regret that mission activity linked with colonization has often denigrated cultures and failed to recognize the wisdom of local people (...). We lift up testimonies of peoples whose traditions have been scorned and mocked by theologians and scientists”. TTL 27.

Ostatni podpunkt części pierwszej mówi o przekształcaniu się duchowości. W siedmiu punktach dokumentu ujęte zostały kwestie związane z przeżywaniem misyjności i życiem misją. „Kościół w misji może być utrzymany tylko przez głębokie zakorzenienie w duchowości komunii Trójcy miłości” (TTL 29). Duchowość chrześcijanina, kształtowana przez świadomość wezwania do udziału w misji, obliuguje do konfrontacji z niesprawiedliwymi systemami, polityką dominacji i wyzysku. Najnowszy dokument ŚRK o misji przypomina wcześniejsze stanowisko w tej sprawie oraz przestrzega przed budowaniem imperium mamony, do którego w opozycji stoi panowanie Boga (por. TTL 31)⁷. Zmiana nastawienia z zysku materialnego na zysk duchowy, z polityki dominacji na służbę, z nastawiania egoistycznego na posłannictwo możliwa jest w świetle tajemnicy paschalnej: „w sytuacjach ucisku, dyskryminacji i krzywdy, krzyż Chrystusa jest mocą Bożą dla zbawienia (por. 1 Kor 1,18)”. To właśnie rozważanie tajemnicy paschalnej wzywa wiernych do krytycznej refleksji nad sytuacją panującą w Kościele⁸. Dzięki nawróceniu możliwe jest doświadczenie Ducha Świętego oraz przyjęcie prawdy, że misja wzbudza w nas odnowioną świadomość oraz poczucie obecności Parakleta, który przynosi zmiany w życiu osobistym, jak i w życiu wspólnot (por. TTL 34).

W powyższym kontekście warto zauważyć, że także nauka Kościoła katolickiego mówi o specyficznej duchowości charakterystycznej dla misjonarzy: „działalność misyjna wymaga specyficznej duchowości odnoszącej się w szczególności do tych, których Bóg powołał, aby byli misjonarzami” (RMs 87). Duchowość ta powinna polegać na „życiu pełnym uległości Duchowi Świętemu” (RMs 87), wewnętrznym zjednoczeniu z Chrystusem (por. RMs 88), odczuwaniu Chrystusowej gorliwości o dusze, a także miłowaniu Kościoła tak, jak umiłował go Chrystus (por. RMs 89). Ponadto „duchowość misyjną cechuje również miłość apostołska Chrystusa, który przyszedł, «by rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno» (J 11,52)” (RMs 89). Samo zaś „powołanie misyjne ze swej natury wypływa z powołania do świętości” (RMs 90), które charakterystyczne jest dla każdego ochrzczonego. Wezwanie do powołania misyjnego nigdy nie traci swej aktualności, o czym przypomniał wierzącym papież Franciszek w dokumencie *Evangelii gaudium*: „w każdym ochrzczonego, od pierwszego do ostatniego, działa uświęcająca moc Ducha, skłaniająca do ewangelizowania”⁹.

⁷ „Our faithfulness to God and God’s free gift of life compels us to confront idolatrous assumptions, unjust systems, politics of domination and exploitation in our current world economic order. Economics and economic justice are always matters of faith as they touch the very core of God’s will for creation”. TTL 30.

⁸ „The cross calls for repentance in light of misuse of power and use of the wrong kind of power in mission and in the church”. TTL 33.

⁹ FRANCISZEK, Adhortacja apostołska *Evangelii gaudium* (z 24 XI 2013) 119.

Druga część omawianego dokumentu mówiąca o Duchu Świętym jako Tym, który wyzwala, traktuje o potrzebie misji i ewangelizacji tzw. marginesów społeczeństwa. Potrzeba tego tematu motywowana jest samym posłannictwem Jezusa Chrystusa, który przyszedł na świat i „ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie; (...) uciśnionych odsyłał wolnymi” (Łk 4,18). Jezus wypełniał swoją misję wobec osób marginalizowanych z tego powodu, że ich sytuacja świadczyła o grzeszności świata, a ich tęsknota za życiem odwoływała się do Bożych obietnic. Do realizowania swojego posłannictwa wezwani są i dziś chrześcijanie. Papież Franciszek pisze o potrzebie głoszenia Ewangelii: „chrześcijanie mają obowiązek głoszenia jej, nie wykluczając nikogo, nie jak ktoś, kto narzuca nowy obowiązek, ale jak ktoś, kto dzieli się radością, ukazując piękny horyzont, ofiaruje upragnioną ucztę”¹⁰.

Działalność misyjna wobec marginalizowanych ma na celu przeciwdziałanie niesprawiedliwości w życiu Kościoła (por. TTL 38). Podczas Europejskiego Kursu Ekumenicznego w Josefstal w 2013 r. zwrócono uwagę na to, że pojęcie marginalizowania można odnieść również do chrześcijan, którzy dziś zostają ponownie spychani do „katakumb społeczeństwa” niewidzącego miejsca dla życia wiarą we współczesnym świecie. Jednak marginalizowani ludzie otrzymują od Boga dary, a przez swoją walkę są pokładami żywej nadziei, wytrwałości i oporu, które są niezbędne, aby pozostać wiernym dla królestwa Bożego (por. TTL 39). Eschatologiczna nadzieja królestwa Bożego, w którym przywrócona zostanie pierwotna relacja między Bogiem a człowiekiem, pobudza wiernych do pełniejszego udziału w dziele Bożym (por. TTL 44). Wymaga to zaangażowania do walki o godność osoby i poszanowanie życia (por. TTL 45).

Dokument porusza kwestię inkluzywności, która sprzyja relacjom społecznym oraz tworzeniu atmosfery wzajemnego szacunku i troski o świętość życia (por. TTL 46–49). Powołując się na tekst Ga 3,2-28, autorzy dokumentu stwierdzają, że chrzest w Chrystusie zobowiązuje do przezwyciężania barier oraz przeciwstawiania się wszelkim formom dyskryminacji¹¹. Warto zauważyć, że dokument posługuje się językiem inkluzywnym, który jest sposobem porozumiewania się niedyskryminującym żadnej z płci. Stosowanie języka inkluzywnego jest zgodne nie tylko z postulatami teologii feministycznej, ale również z prawdą ujętą w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*, że Bóg „nie jest ani

¹⁰ *Evangelii gaudium* 14.

¹¹ „The church is called to make present God’s holy and life-affirming plan for the world revealed in Jesus Christ. It means rejecting values and practices which lead to the destruction of community. Christians are called to acknowledge the sinful nature of all forms of discrimination and transform unjust structures”. TTL 49.

mężczyzną, ani kobietą. Bóg jest czystym duchem, w którym nie ma miejsca na różnicę płci” (370)¹².

Problem dyskryminacji ze względu na schorzenia lub niepełnosprawność podnosi ostatni podpunkt drugiej części dokumentu. Mówi on o istotnym elemencie misji, jakim jest uzdrawianie. „Uzdrawianie było nie tylko główną cechą działalności Jezusa, ale także aspektem Jego wezwania do swoich zwolenników, aby kontynuowali Jego pracę (por. Mt 10,1). Uzdrawianie jest także jednym z darów Ducha Świętego (por. 1 Kor 12,9; Dz 3)” (TTL 50). Dokument wskazuje konkretne pola chrześcijańskiej misji uzdrawiania: tworzenie klinik, szpitali, grup opieki i programów zdrowotnych; Kościoły lokalne mogą tworzyć grupy wiernych odwiedzające chorych, modlących się za nich. Dokument wskazuje, że proces leczenia powinien obejmować także modlitwę, spowiedź, przebaczenie, korzystanie z charyzmatycznych darów duchowych (por. 1 Kor 12), nakładanie rąk, namaszczanie olejem (por. TTL 53).

Encyklika Jana Pawła II *Redemptoris missio* wyjaśnia potrzebę uzdrawiania, ukazując jego sens fizyczny i duchowy: „wyzwolenie i zbawienie, które przynosi Królestwo Boże, docierają do człowieka zarówno w jego wymiarze fizycznym, jak i duchowym. Dla misyjnej posługi Jezusa znamienne są dwa rodzaje czynów: uzdrawianie i odpuszczanie grzechów. Liczne uzdrowienia ukazują Jego ogromne współczucie wobec ludzkich nieszczęść, oznaczają jednak również, że w Królestwie nie będzie już chorób ani cierpień i że Jego posłannictwo zdąży od samego początku do wyzwolenia od nich ludzi. W Jezusowej perspektywie uzdrowienia są również znakiem wybawienia duchowego, to znaczy uwolnienia od grzechu. Dokonując uzdrowień, Jezus wzywa do wiary, do nawrócenia, do tego, by pragnąć przebaczenia (por. Łk 5,24). Po przyjęciu wiary uzdrowienie pobudza, by iść dalej: wprowadza w zbawienie (por. Łk 18,42-43). Uwolnienia od opętania przez złego ducha, będącego najwyższym złem oraz symbolem grzechu i buntu przeciw Bogu, są znakami, że «przyszło do was Królestwo Boże» (Mt 12,28)” (RMs 14).

Trzecia część omawianego dokumentu zatytułowana *Spirit of Community: Church on the Move* akcentuje uniwersalność Dobrej Nowiny oraz fakt, że „Boża miłość objawiona w Duchu Świętym” jest inspirującym prezentem dla całej ludzkości (TTL 56). W tym też rozdziale znajduje się miejsce na wykazanie więzi między Kościołem a misją. Autorzy dokumentu, zwracając uwagę na wspólnotowy wymiar misji, piszą: „przeżywanie naszej wiary we wspólnocie jest ważnym sposobem uczestnictwa w misji” (TTL 59). Chrzest włącza wierzących w Chrystusa w tę wspólnotę, a jedność i misja są ze sobą ściśle powiązane (por. TTL

¹² Dalej skrót: KKK.

60). Misje nie mogą więc być traktowane jako konkurencja, w której zwycięzca jest ten Kościół czy ruch religijny, który pozyska najwięcej wiernych. Istotne jest raczej wspólne świadectwo chrześcijan, a misyjny charakter Kościołów winien się przejawiać w ich wzajemnej więzi (por. TTL 62–64).

Ważnym elementem jedności w misji jest „mówienie jednym głosem”, czyli dawanie przez chrześcijan wspólnego świadectwa. Chociaż jedność między Kościołami nie musi być prowadzona jedynie na poziomie struktur organizacyjnych, to jednak jedność „wewnętrzna” – jedność duchowa, pociąga za sobą zewnętrzną integrację (por. TTL 69). Jedność w misji jest podstawą dla widzialnej jedności Kościołów¹³. W nawiązaniu do tych twierdzeń o potrzebie jedności strukturalnej warto przytoczyć słowa z *Evangelii gaudium*: „ewangelizacja jest zadaniem Kościoła. Ale ten podmiot ewangelizacji jest czymś więcej niż organiczną i hierarchiczną instytucją, ponieważ jest przede wszystkim ludem zmierzającym do Boga”¹⁴. Ponadto Papież mówi o niezbędnej odnowie kościelnej: „marzę o wyborze misyjnym, zdolnym przemienić wszystko, aby zwyczaj, styl, rozkład zajęć, język i wszystkie struktury kościelne stały się odpowiednim kanałem bardziej do ewangelizowania dzisiejszego świata niż do zachowania stanu rzeczy”¹⁵.

Poruszając problem globalizacji, analizowany tu dokument stwierdza, że nie ona również pewne dobrodziejstwa dla wypełniania przez Kościoły misji. Nieocenioną szansą na niesienia Dobrej Nowiny szerokiemu gronu odbiorców jest Internet (por. TTL 72). Globalizacja i łatwiejsze przekraczanie granic pozwalają Kościołom tworzyć na poziomie lokalnym Kościoły wielokulturowe (por. TTL 75), a także nawiązywać współpracę na zasadzie partnerstwa pomiędzy oddalonymi od siebie ośrodkami religijnymi (por. TTL 76). To zaś przyczynia się do budowania jedności i pokoju oraz odkrywania swojej tożsamości jako wspólnoty misyjnej i ewangelizacyjnej (por. TTL 79).

Ostatnia część dokumentu zatytułowana *Spirit of Pentecost: Good News for All* rozpoczyna się od uznania roli, jaką pełni dawanie świadectwa w głoszeniu światu Ewangelii. Pierwszy punkt czwartego rozdziału zawiera swoistą definicję ewangelizacji¹⁶. Ewangelizacja jest przedstawiona jako jeden z elementów dzia-

¹³ Szczególne znaczenie w budowaniu jedności oraz w wypełnianiu posłannictwa misyjnego mają lokalne wspólnoty. Szczególne znaczenie w budowaniu jedności oraz w wypełnianiu posłannictwa misyjnego mają lokalne wspólnoty: „Local congregations are frontiers and primary agents of mission”. TTL 73.

¹⁴ *Evangelii gaudium* 111.

¹⁵ *Tamże* 27.

¹⁶ „Evangelism is mission activity which makes explicit and unambiguous the centrality of the incarnation, suffering and resurrection of Jesus Christ without setting limits to the saving grace of God. It seeks to share this good news with all who have not yet heard it and invites them to an experience of life in Christ”. TTL 80; Warto w tym momencie dodać, że Kościół katolicki w pewien sposób stroni od zamykania ewangelizacji w ramy definicji ponieważ „żadna taka niepełna i nie-

łałości misyjnej a jej punktem centralnym jest przepowiadanie wcielenia oraz męki i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Ewangelizacja jest kierowana do wszystkich, którzy jeszcze nie słyszeli o Jezusie Chrystusie (por. TTL 80). Jest dzieleniem się swoją wiarą i przekonaniem z innymi ludźmi oraz zapraszaniem ich do naśladowania Chrystusa (por. TTL 83). „Autentyczna ewangelizacja jest ugruntowana w pokorze i szacunku dla wszystkich, i rozkwita w kontekście dialogu” (TTL 89). Ona prowadzi do pokuty, wiary i chrztu (por. TTL 84). Do niesienia Dobrej Nowiny nie są powołani jedynie wybrani, lecz wszyscy członkowie Kościołów (por. TTL 81).

Ewangelizacja w różnych tradycjach kościelnych bywa rozumiana w różnorodny sposób: dla jednych ewangelizacja jest przede wszystkim prowadzeniem ludzi do osobistego nawrócenia przez Jezusa Chrystusa, inne wspólnoty kładą nacisk na bycie w solidarności i na dawanie chrześcijańskiego świadectwa poprzez samą obecność – np. z uciskanymi narodami, częste jest również spojrzenie na ewangelizację jako na jeden ze składników Bożej misji. Dokument jednak zwraca uwagę na to, że „Duch wzywa nas wszystkich do zrozumienia ewangelizacji, która jest ugruntowana w życiu Kościoła lokalnego, gdzie kult (*leiturgia*) jest nierozzerwalnie związany świadectwem (*martyria*), posługą (*diakonia*) i wspólnotą (*koinonia*)” (TTL 85). Autorzy dokumentu stwierdzają, że ze względu na nadużycia stosowane podczas ewangelizowania narodów ewangelizacja straciła swoją wiarygodność oraz została zniekształcona¹⁷. Dlatego też prorocze przepowiadanie prawdy, mówienie z mocą nadziei i miłości nie może zatrzymywać się na poziomie jedynie słów. Słowa muszą być spójne z działaniem (por. TTL 86). Ponadto dokument przytacza wytyczne, jakimi winna kierować się ewangelizacja, a które zawarte zostały w dokumencie ŚRK z 2011 roku: *Christian Witness in a Multi-Religious World: Recommendations for Conduct*. Dokument ten nie jest, jak głosi jego preambuła, teologicznym traktatem o misji, ale ukazuje praktyczne rozwiązanie problemów związanych z dawaniem chrześcijańskiego świadectwa w „multireligijnym” świecie. Zwrócono więc szczególną uwagę na:

- odrzucenie wszelkich form dyskryminacji i przemocy przez władze religijne i świeckie;
- potwierdzenie wolności praktyk religijnych oraz wzajemnego szacunku i solidarności;

doskonała definicja nie może zadośćuczynić bogatej, wielostronnej i dynamicznej rzeczywistości, jaką jest ewangelizacja, żeby nie zaistniało równocześnie niebezpieczeństwo osłabienia jej sensu lub nawet zniekształcenia. W żaden bowiem sposób nie można jej pojąć bez uwzględnienia w jednym wejrzeniu wszystkich koniecznych jej czynników”. EN 17.

¹⁷ „We acknowledge that evangelism at times has been distorted and lost its credibility because some Christians have forced “conversions” by violent means or the abuse of power”. TTL 82; zob. także TTL 88.

- poszanowanie dla ludzi wszystkich kultur oraz przyjrzenie się elementom własnych kultur, szczególnie takim jak patriarchy, rasizm, dzielenie na klasy/kasty, które winny być przemieniane przez Ewangelię;
- wyrzeczenie się fałszywego świadectwa;
- zapewnienie poszczególnym osobom i społecznościom wolności, która służy w procesie decyzyjnym, rozeznawaniu;
- budowanie relacji z wyznawcami innych religii lub osobami niewierzącymi, która ułatwi głębsze wzajemne zrozumienie, pojednanie i współpracę dla wspólnego dobra (por. TTL 90).

Aktualne stanowisko Kościoła katolickiego na temat ewangelizacji zostało wypracowane podczas XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat nowej ewangelizacji i zawarte jest w adhortacji apostoelskiej *Evangelii gaudium*. Podczas wspomnianego synodu, który miał miejsce od 7 do 28 października 2012 r., mówiono o trzech obszarach, na których winna być realizowana nowa ewangelizacja: „w pierwszym rzędzie wymieńmy obszar duszpasterstwa zwyczajnego (...). Na drugim miejscu wspomnijmy o środowisku «osób ochrzczonych, które jednakże nie żyją zgodnie z wymogami chrztu św.», nie przynależą całym sercem do Kościoła i nie doświadczają już pocieszenia płynącego z wiary (...). [Ponadto] ewangelizacja związana jest istotnie z głoszeniem Ewangelii tym, którzy nie znają Jezusa Chrystusa lub zawsze Go odrzucali”¹⁸. Oprócz wymienionych wyżej grup, do których winna być kierowana Dobra Nowina, adhortacja wskazuje również trzy środowiska, w których Kościół winien być obecny ze względu na dialogiczny charakter ewangelizacji¹⁹. Kościół winien zatem wejść w dialog „z państwami, ze społeczeństwem – obejmujący dialog z kulturami i nauką – oraz dialog z innymi wierzącymi nienależącymi do Kościoła katolickiego”²⁰.

Dostosowaniu przepowiadania do różnych kultur poświęcony jest ostatni podpunkt czwartego rozdziału dokumentu *Wspólnie w stronę życia: misja i ewangelizacja w zmieniającym się świecie*. Jako obraz i wzór inkulturacji w ewangelizacji przedstawione jest wydarzenie Zesłania Ducha Świętego, gdy „Partowie i Medowie, i Elamici, i mieszkańcy Mezopotamii, Judei oraz Kapadocji, Pontu i Azji, Frygii oraz Pamfilii, Egiptu i tych części Libii, które leżą blisko Cyreny, i przybysze z Rzymu, Żydzi oraz prozelici, Kreteńczycy i Arabowie” (Dz 2,9) słyszeli apostołów głoszących w ich językach. Jako antyprzykład przytoczona jest próba wymuszenia jednolitości zawarta w obrazie budowania wieży Babel.

¹⁸ *Evangelii gaudium* 14.

¹⁹ Por. *tamże* 238.

²⁰ *Tamże*.

Podczas ewangelizowania chrześcijanie winni pamiętać, że „egzekwowanie jednolitości dyskredytuje niepowtarzalność każdego człowieka stworzonego na obraz i podobieństwo Boga” (TTL 99). Realizując misję, należy więc zważać na konteksty kulturowe (por. TTL 100).

Stanowisko dokumentu ŚRK bliskie jest duchowi szacunku, w jakim o inkulturacji wypowiada się Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris Missio*: „poprzez inkulturację Kościoł wciela Ewangelię w różne kultury i jednocześnie wprowadza narody z ich kulturami do swej własnej wspólnoty; przekazuje im własne wartości, przyjmując wszystko to, co jest w nich dobre i odnawiając je od wewnątrz. Ze swej strony przez inkulturację Kościoł staje się bardziej zrozumiałym znakiem tego, czym jest, i coraz odpowiedniejszym narzędziem misji” (RMs 52). Jednak w rozumieniu autora przytoczonej encykliki inkulturacja nie jest jedynie szacunkiem wobec odmiennych kultur, ich akceptacją, nie jest też „zwykłym przystosowaniem chrześcijaństwa do kultury, w której się znajduje, ale sięga głębiej. Wpływa na sposób rozumienia wiary i przeżywania jej w codziennym doświadczeniu. Jest dziełem Ducha Świętego, który prowadzi wierzącego do pełnego poznania prawdy, stanowiącym podstawowy warunek zakorzenienia się Ewangelii”²¹. Również najnowszy dokument papieski mówi o potrzebie inkulturacji: „istnieje nagląca potrzeba ewangelizowania kultur, by inkulturować Ewangelię. W krajach o tradycji chrześcijańskiej będzie chodziło o towarzyszenie, troszczenie się i umacnianie istniejącego już bogactwa, natomiast w krajach o innych tradycjach religijnych lub głęboko zsekularyzowanych będzie chodziło o sprzyjanie nowym procesom ewangelizacji kultury”²².

Końcowe stwierdzenia dokumentu zawierające pewne wytyczne odnoszące się do działań misyjnych, zawarte w punktach 102–111, zdają się odzwierciedlać prawdy uniwersalne dla wszystkich chrześcijan. Są one syntetycznymi odpowiedziami na pytania ze wstępu dokumentu:

- celem Bożej misji jest pełnia życia i jest to kryterium rozeznania w misji;
- misja zaczyna się od aktu Bożego stworzenia i nadal trwa w nieustannym stwarzaniu ożywiającej mocą Ducha Świętego;
- duchowość jest źródłem energii dla misji, a misja w Duchu przemienia;
- misją Ducha Świętego jest odnowić całe stworzenie;
- dziś ruch misyjny jest wielokierunkowy i wieloaspektowy;
- osoby zmarginalizowane odgrywają w misji proroczą rolę, która podkreśla, że pełnia życia jest dla wszystkich;

²¹ K. ŚWIDEREK, *Misja ewangelizacyjna Kościoła w Afryce według adhortacji apostolskiej „Ecclesia in Africa” Jana Pawła II*, „Lignum Vitae” 4 (2003), 253.

²² *Evangelii gaudium* 69.

- Boża ekonomia opiera się na wartościach miłości i sprawiedliwości dla wszystkich;
- Ewangelia Jezusa Chrystusa jest Dobrą Nowiną w każdym czasie i miejsca oraz powinna być głoszone w duchu miłości i pokory;
- dialog i współpraca dla życia są integralną częścią misji i ewangelizacji;
- Bóg porusza i upelnomocnia Kościół w misyjnym posłannictwie.

Warto w ramach podsumowania zwrócić uwagę na pewną różnicę pomiędzy podejściem ŚRK reprezentowanym w omawianym dokumencie a stanowiskiem Kościoła Rzymskokatolickiego, którą jest kwestia udziału rodziców, rodziny i wychowawców w kształtowaniu postaw wiary. Dokument ŚRK nie mówi nic na temat wkładu w misję i ewangelizację tych, którzy w nauczaniu i praktyce Kościoła Rzymskokatolickiego uznawani są za pierwszych ewangelizatorów. Soborowe dokumenty Kościoła, odnosząc się do rodziny i rodziców jako do nauczycieli i wychowawców wiary, określają małżeństwo i rodzinę jako domowe sanktuarium Kościoła (por. DA 11), pierwszą szkołę apostołstwa (por. DA 30), pierwszą szkołę cnót społecznych (por. DWCH 3), Kościół domowy (por. KK 11), szkołę bogatszego człowieczeństwa (por. KDK 52), naturalną i podstawową szkołę wiary (por. ChL 62). Kościół katolicki naucza, że „rodzinę, podobnie jak Kościół, należy uważać za pole, na które przynosi się Ewangelię i z którego ona się rozkrzewia. Dlatego w łonie rodziny świadomej tego zadania, wszyscy członkowie jej ewangelizują, a także podlegają ewangelizacji. Rodzice nie tylko dzielą się z dziećmi Ewangelią, ale mogą od nich odebrać tę Ewangelię wyrażoną głęboko życiem. Rodzina staje się głosicielką Ewangelii dla wielu innych rodzin oraz dla otoczenia, w którym żyje” (EN 71). Cytowana wyżej adhortacja apostołska Pawła VI *Evangelii nuntiandi* podnosi również ekumeniczną kwestię ewangelizacji w małżeństwach mieszanych: „rodziny, które powstały z małżeństw mieszanych, powinny głosić Chrystusa swojemu potomstwu, razem ze wszystkimi implikacjami wspólnego chrztu. Ponadto mają trudne zadanie stawania się twórcami jedności” (EN 71).

Powyższa rozbieżność, a raczej pewnego rodzaju pominięcie, nie powinno wpłynąć negatywnie na odbiór dokumentu ŚRK przez członków Kościoła katolickiego. Chrześcijanom różnych konfesji bliskie muszą być pełne zapału słowa papieża Franciszka: „nie pozwólmy się okradać z misyjnego entuzjazmu!”²³. Aby wciąż na nowo odkrywać sens, cel, duchowość i najważniejsze cechy misji i ewangelizacji chrześcijanie powinni również spoglądać na Tą, którą Papież nazywa „Gwiazdą nowej ewangelizacji”. „Wraz z Duchem Świętym pośród ludu jest zawsze Maryja. Ona gromadziła uczniów, aby Go przyzywać (por. Dz 1,14),

²³ *Evangelii gaudium* 80.

i w ten sposób uczyniła możliwą misyjną eksplozję, jaka się dokonała w dniu Pięćdziesiątnicy. Ona jest Matką ewangelizującego Kościoła i bez Niej nie potrafilibyśmy naprawdę zrozumieć ducha nowej ewangelizacji”²⁴.

New View of the World Council of Churches on Mission and Evangelism

Summary

The Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches worked out a document *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*. It is the first document of this type which is devoted entirely to mission and evangelism since 30 years. The document consists of four parts: Spirit of Mission: Breath of Life, Spirit of Liberation: Mission from the Margins, Spirit of Community: Church on the Move, Spirit of Pentecost: Good News for All. While discussing the content of particular parts of the document, the current article referred to the stand of the Roman Catholic Church on mission and evangelism. In many points the stance of the World Council of Churches contained in the document *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes* and the approach of the Catholic Church (presented on the basis of documents of Ecumenical Councils, encyclicals, apostolic exhortations and papal speeches) seems to be similar.

Słowa kluczowe: misje, ewangelizacja, Światowa Rada Kościołów, *Evangelii gaudium*, *Wspólnie w stronę życia*.

Keywords: mission, evangelism, World Council of Churches, *Evangelii gaudium*, *Together Towards Life*.

²⁴ *Tamże* 284.